

EL GABINET DIDÀCTIC DEL MUSEU DE MALLORCA.

Història d'una utopia.

A partir de la II Guerra Mundial, hi ha hagut un canvi substancial amb la definició del que és un Museu. De les concepcions heretades dels gabinets renaixentistes o il·lustrats, s'ha passat a una definició en la que els aspectes educatius hi tenen un important paper.(1)

La definició que aportà el Consell Internacional de Museus (ICOM) delimita clarament les funcions i objectius d'aquests centres de cultura:

"Institució permanent sense finalitat lucrativa, al servei de la societat i del seu desenvolupament, oberta al públic, que adquireix, conserva, investiga, comunica i exhibeix per a fins d'educació i entreteniment testimonis materials de l'home i els seu entorn."(2)

Els treballs de l'ICOM i del seu Comité Internacional per l'Educació i Acció Cultural (CECA) han estat determinats per la dinamització educativa dels Museus. Pensem que a 1968, el catedràtic anglès d'Història John Hale, requerit per la UNESCO per escriure sobre el tema, opinava que la principal tasca dels Museus era guardar objectes de valor, protegir-los i exhibir-los de manera atractiva i sols en darrer extrem se podia concebre la seva utilització per a l'educació social. En tot cas, "detestava" la idea de que els Museus s'utilitzassin com a suport de qualsevol tipus d'ensenyament.(3)

Benhauradament, aquest tipus d'o-

pinions comencen a esser infreqüents. Les primeres experiències de dinamització educativa de Museus sorgiren de manera aïllada a Catalunya a la dècada dels 70 (4) i posteriorment a Madrid i altres indrets. Les raons del per què s'iniciaren els departaments didàctics a llocs com Barcelona s'han de cercar en l'especial història d'aquestes institucions o en fets econòmics diferencials, com és el cas dels concerts econòmics de Navarra i el País Basc.(5)

Una via per paliar les deficiències educatives i de difusió dels Museus ha estat la dels Departaments d'Educació i Acció Cultural (DEAC). El seu objectiu és fer assequibles els fons museístics a tot tipus de públics, al marge dels experts, fent ús d'activitats alternatives a la visita tradicional. (6)

Pensem que el gran problema d'Espanya en aquest aspecte és que hi ha una gran desproporció entre la riquesa cultural heretada del passat i la riquesa econòmica actual. Aquest fet, entre altres, provoca que la major part dels Museus estiguin situats en edificis monumentals que no foren pensats per aquesta funció. Les obres de reacondicionament que han sofert, malgrat la bona voluntat, no han estat suficients per aconseguir condicions d'espai que facilitin un bon aprofitament col·lectiu.

Aquest és l'estat de tots els Museus públics de les Balears. Pràcticament no n'hi ha cap del que es pugui dir

que el seu muntatge és una obra acabada. Els menorquins, per exemple, sols existeixen sobre els papers. Amb aquest panorama, no ens pot estranyar que la didàctica dels Museus a les Balears sigui poc manco que una utopia, ja que a no esser l'obra de Martí March sobre el tema, que marcà una fita, pràcticament no s'ha publicat més material. (7)

Centrant-nos en els Museus de Mallorca, podem afirmar que pateixen de quatre inconvenients globals per a la seva utilització didàctica:

- a) Espais d'exposició inadequats i adaptats a uns edificis no museístics.
- b) Manca de personal per realitzar les funcions "clàssiques" dels Museus, tant i més per organitzar activitats de dinamització.
- c) Pressuposts limitats a les funcions mínimes de manteniment que no admeten despeses "extraordinàries".
- d) Muntatge generalment provisionals i incomplets, causats tant per les deficiències dels edificis, com per les limitacions de personal i pressupost.

Malgrat això, el MUSEU DE MALLORCA adoptà des de la seva creació una política flexible. S'ha caracteritzat per una forta descentralització i un tipus de muntatge que, durant molts d'anys s'ha considerat modèlic.

Des de la seva creació, els responsables d'aquesta institució han ten-

gut molt present la necessitat de la creació d'un gabinet o departament didàctic, emperò tant des de l'administració central com des de l'autònoma s'ha considerat reiteradament que aquesta necessitat era secundària i s'ha anat posposant. Des de 1981, sols per considerar la dartera època, s'han presentat diverses propostes per organitzar aquest departament, i això que el Museu de Mallorca està necessitat d'inversions estructurals.

Aquesta situació s'ha intentat paliar amb bona fe i voluntarisme, amb un suport moral gairebé total per part del Museu de Mallorca. Un petit grup de col·laboradors, entre els que hi ha docents, ha anat generant una sèrie d'experiències que s'han reflexat en material didàctic. (8) El gran problema que estí és el de la seva difusió, ja que fins el moment s'ha hagut de treballar a base de fotocòpies.

Malgrat tot, no s'ha perdut l'esperança. Fruit d'un acord entre el MEC i el Ministeri de Cultura, sorgí un Programa d'Actualització Didàctica sobre el tema "Museu i Aula". Dins l'àmbit d'aquest programa, s'ha ampliat el número de docents que treballen per la consecució d'un material aprofitable pels centres docents. (9) Ja que no sembla possible tenir un gabinet, s'espera que al manco el material que s'està elaborant es pugui difondre, sempre que alguna altra institució es mostri disposada a donar un suport més que moral.

- (1) GARCIA BLANCO, A. et alii. *Función Pedagógica de los museos*. M. de Cultura. Secretaría Gral. Técnica. Subdirección Gral de Estudios y Coordinación. Col. Cultura y Comunicación. nº 10. Madrid (1980).
LEON, A. *El Museo, Teoría, praxis y utopía*. Ed. Cátedra. Cuadernos de Arte. nº 5. Madrid (1978).
UNESCO *Los museos y los niños*. M. de Cultura. Secretaría Gral Técnica. Subdirección Gral de Estudios y Coordinación. Col. Cultura y Comunicación. nº 21. Madrid (1983).
(2) FULLEA GARCIA, F. *Programación de la visita escolar a los museos*. Ed. Escuela Española. Col. Práctica Educativa. nº 47. Madrid (1987).

- (3) UNESCO Op. cit. pp. 11-12
(4) BOHIGAS I TARRAGO, P. "L'obra educativa dels museus" en *Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona*. nº 6 (1931). p. 185. Catalunya, des de la Mancomunitat, creà una xarxa integrada de museus que, a Barcelona, funcionà a partir de la Diputació Provincial. Ja durant la II República sorgí la preocupació pel tema. L'activitat posterior no és més que una reempra, fonamentada amb les experiències del Museu etnològic principalment.
(5) VELEZ LOPEZ, E. "El gabinete pedagógico. Un acercamiento al público" in *URTEKARIA*/ 1985. Museo de Bellas Artes de Bilbao. pp. 36-42.
(6) Periòdicament, els diferents DEAC's en funcionament realitzen unes jornades, de les que s'han publicat les següents actes:
1980 I Jornadas de Difusión de Museos. 16-17 de mayo. Barcelona.
1981 II Jornadas de los Departamentos de Educación en los Museos. Octubre de 1981. Zaragoza in *Boletín del Museo de Zaragoza*. nº 2. (1983) pp. 9-97.
1983 III Jornadas de Difusión de Museos. 26-28 de mayo. Bilbao.
1984 IV Jornadas de Departamentos de Educación y Acción Cultural de Museos. Madrid. Publicat a 1988
1987 V Jornadas de Departamentos de Educación y Acción Cultural de Museos. Granada.
1988 VI Jornadas de Departamentos de Educación y Acción Cultural de Museos. Valladolid.

- (7) MARCH, M. *La función educativa dels museus. els museus de Mallorca*. ICE/ Ed. Embat. Palma de Mallorca (1979).
(8) Aquest grup va elaborar, després d'un període de documentació i investigació, una sèrie de quaderns didàctics titulats:
"Sales d'Arqueologia Islàmica" per Cicle Superior E.G.B.)
"Julia" secció de Belles Arts, per 8è i primer de EEMM
"Sant Jordi, cavaller de Déu" sales d'Art Gòtic, per 5è i 6è E.G.B.
"Les eines del teixidor" secció etnològica de Muro, per Cicle Mitjà.
(9) En una primera fase d'aquest P.A.D. s'han generat els següents materials:
BERNAT i ROCA, M/ SERRA i BARCELO, J *Quaderns de visita a les ruïnes de Pollentia*. Un pel Cicle Mitjà i un pel cicle superior d'E.G.B.
CABELLO, R./ DE LOS RIOS, P. *Unidad didáctica sobre la Romanización. Selección de piezas del Museo Monográfico de Pollentia (Alcudia)*. Enfocat a EEMM
SASTRE, J. *La romanització de les Balears*. Text de Suport a l'anterior.

Margalida Bernat i Roca
Jaume Serra i Barceló

LA PALMESANA

PEDRÒ AMENGUAL VICH
PAPELERIA RECLAMOS

OBJETOS DE ESCRITORIO y
ARTICULOS PARA REGALO

Avda. Alejandro Rosselló, 36

Teléf. 46 06 39 - PALMA